

ISSN 2304-4470

ПЕДАГОГІКА

вищої та середньої школи

48'2016

Міжклас Е В

ISSN 2304-4470

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

**ПЕДАГОГІКА
ВИЩОЇ ТА СЕРЕДНЬОЇ
ШКОЛИ**

Збірник наукових праць

**Засновано 2000 р.
За редакцією доктора пед. наук, професора З. П. Бакум**

Випуск 48

**Кривий Ріг
2016**

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор – Бакун З. П., доктор педагогічних наук, професор, Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Заступник редактора – Дороніна Т. О., доктор педагогічних наук, професор, Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Гаманюк В. А., доктор педагогічних наук, професор, Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Дубенко П. Г., кандидат педагогічних наук, доцент, Барановичський державний університет (Республіка Білорусь)

Дьяконов Г. В., доктор психологічних наук, професор, Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

Коновал О. А., доктор педагогічних наук, професор, Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Кулішов В. В., доктор педагогічних наук, професор, Криворізький економічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Курляк Ірина, доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту педагогіки (м. Сталева Воля, Польща)

Мазур Петр, професор, Державна вища професійна школа (м. Хелм, Польща)

Малихін О. В., доктор педагогічних наук, професор, Київський університет імені Бориса Грінченка

Мищенко Т. М., доктор педагогічних наук, доцент, Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Скидан С. О., доктор педагогічних наук, професор, Криворізький економічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Тімко Дзінко Оксана, професор, Загребський університет (Хорватія)

Топузов О. М., доктор педагогічних наук, професор, Інститут педагогіки НАПН України

Шелевицький І. В., доктор технічних наук, професор, Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Шрамко Я. В., доктор філософських наук, професор, ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Рекомендовано до друку вченою радою Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ «Криворізький національний університет»
(протокол № 11 від 11.05.2016 р.)

Адреса редакції:

пр. Гагаріна, 54, м. Кривий Ріг, 50086

(067)9165638

journal.kdpu.pedag@mail.ru

©ДВНЗ «КНУ», 2016

РОЗДІЛ I
ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ
ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 378.147

Георгій Білоненко, Іван Касілов,
Євген Корольков

ИНДИВИДУАЛЬНА РОБОТА ЗІ СТУДЕНТАМИ ОРКЕСТРОВОЇ СЕКЦІЇ НА
ФАКУЛЬТЕТІ МИСТЕЦТВ У КЛАСІ ОСНОВНОГО ТА ДОДАТКОВОГО
МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Білоненко Г. О., Касілов І. А., Корольков Є. С. Індивідуальна робота зі студентами оркестрової секції на факультеті мистецтв у класі основного та додаткового музичних інструментів.

У статті розглянуто основні проблемні питання, які стосуються планування й організації навчального процесу під час проведення індивідуальних занять з основного та додаткових інструментів. Визначено та встановлено методичні шляхи щодо розв'язання проблемних ситуацій, які виникають під час засвоєння інструментальних дисциплін.

Ключові слова: основний музичний інструмент, додатковий музичний інструмент, індивідуальна робота, агогіка, фразування, інтерпретація.

Білоненко Г. О., Касілов І. А., Корольков Є. С. Индивидуальная работа со студентами оркестровой секции на факультете искусств в классе основного и дополнительного музыкальных инструментов.

В статье рассмотрены основные проблемные вопросы, которые касаются планирования и организации учебного процесса во время проведения индивидуальных занятий по основному и дополнительному инструментам. Определены и установлены методические пути разрешения проблемных ситуаций, которые возникают во время обучения инструментальным дисциплинам.

Ключевые слова: основной музыкальный инструмент, дополнительный музыкальный инструмент, индивидуальная работа, агогика, фразировка, интерпретация.

Bilonenko H. O., Kasilov I. A., Korolkov Ye. S. Individual work with students of orchestral section at the faculty of arts in the class of principal and additional music instruments.

The article discusses key issues concerning the planning and organization of the educational process during the individual lessons by principal and additional music instrument. The text considers a various educational aspects, which will be introduced for improvement of modern education in the conditions of study this discipline in further.

The content of this paper deals with the essence of its conception in the conditions of studying at the Art faculty in higher educational institutions.

The article considers main problems, which influence the quality of professional training of future music art teachers in Ukraine.

The aim of this article is to define and decide common tasks, related to the development of professional approach to main questions, concerning the individual training to instrumental-performing activity into the orchestra, ensemble and solo at the Art faculty.

The subject of the paper is to present the importance of this study for future music art teachers and professional music training in general.

The article begins with short discussion of certain problems in the field of professional instrumental-performing activity. Authors of this paper explain the main methodical approaches, which will be needed for mutual work in pedagogical activity between the students and teachers at the class of principal and additional music instruments.

Methodological solutions of problematic situations that appear during the development of

ПРОБЛЕМА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ В ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

Кучерган С. В. Проблема здоров'язбереження в історії розвитку педагогічної думки.

У статті проаналізовано історію розвитку проблеми здоров'язбереження в педагогіці та висвітлено процеси якісного розвитку поняття здоров'я в педагогічній думці різних часів. Висвітлено особливості здоров'язбереження як частини педагогічної ідеології суспільства. Розкрито фундаментальні підвалини історичного досвіду здоров'язберігальних технологій в освітніх процесах різних суспільних формацій. Визначено провідні тенденції становлення вітчизняної системи освіти в поєднанні зі змінами в розумінні ролі педагога в здоров'язберігальних процесах.

Ключові слова: здоров'я, здоров'язбереження, педагогічна думка, здоров'язберігальні технології, особистість, гармонійний розвиток, життєдіяльність людини.

Кучерган Е. В. Проблема сохранения здоровья в истории развития педагогической мысли.

В статье проанализированы история развития проблемы здоровьесбережения в педагогической мысли и освещены процессы качественного развития здоровья в педагогической мысли разных времен. Освещены особенности здоровьесбережения как части педагогической идеологии общества. Раскрыты фундаментальные основы исторического опыта здоровьесберегающих технологий в образовательных процессах различных формаций построения общества. Определены ведущие тенденции развития, становления отечественной системы образования в объединении с изменениями в понимании роли педагога в процессах сохранения здоровья.

Ключевые слова: здоровье, здоровьесбережение, педагогическая мысль, здоровьесберегающие технологии, личность, гармоническое развитие, жизнедеятельность человека.

Kuchurgan Ye. V. The problem of health preservation in the history of educational thought.

The article analyses the history of problems of health preservation. The purpose of the article is to show the development of health preservation in different historical period of educational thought formation. Features of health preservation as part of the educational thought of society are highlighted. Fundamental bases of historical experience of healthy technology in educational processes of various public formations are revealed. Leading tendencies of a national education system combined with changes in understanding of a role of the teacher in processes of health preservation have been defined. At civilized approach the main function of health preservation is an active resistance to influence of hostile environment, such as the human person and society. Training of students in safety measures of existence in hostile environment is the main component of health preservation in pedagogics; where continuous improvement of school and university education is basic. A general education where the leading role is given to the teacher who owns humanistic pedagogics of the self-identification based on the principles: nature correspondence and culture correspondence has to be applied. The philosophical fundamentals of the harmonious development of personality and her life are examined. The dynamics of disease overcoming as a process of scientific work is shown.

It has been proved that Ukrainian National Pedagogical School of health preservation has to be grounded on a study of a history of people at school and educational system which corresponds the traditions. Based on the historical development of the nation, children should be linked to their land and their native culture, and participate in creating the image of the ideal human being as a citizen of Ukraine.

Key words: health, health preservation, pedagogical idea of healthy technology, personality,

harmonious development, human activity.

Проблема полягає в погіршенні здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу. Створюється загрозлива ситуація в забезпеченні життєдіяльності їхньої особистості, яка в основному пов'язана з освітніми процесами. Тому цілком зрозуміло, що здоров'язбереження в навчально-виховному процесі впроваджує усієї історії розвитку педагогічної думки привертає велику увагу теоретиків і практиків вищої педагогічної освіти.

В історії педагогіки питання здоров'язбереження в освітньому процесі розглядали Д. Латішкіна, М. Левківський, О. Піскунов, В. Торосян, М. Мазалова, Т. Уракова та ін. Саме роботи «Історія освіти і педагогічна думка», «Історія педагогіки», «Історія педагогіки та освіти» висвітлюють здобутки світової думки в педагогіці з позицій соціокультурного підходу. Історія становлення освітньої галузі вперше розкрита з урахуванням впливів побуту і звичаїв народу, як система педагогіки здоров'язбереження, навчання та виховання дитини.

Відповідно до теми нашої публікації найбільш продуктивно вважаємо історичну періодизацію педагогічної думки, запропоновану О. Антоновою, яка в педагогіці визначає три періоди розвитку:

I період – донауковий – до XVII століття;

II період – концептуальний – XVII – XIX століття (створення окремих теоретичних концепцій виховання та освіти);

III період – системний – кінець XIX століття – до наших днів (становлення педагогіки здоров'язбереження як наукової системи) [1].

Основна проблема покращення здоров'я всіх учасників освітнього процесу може бути розв'язана застосуванням здоров'язберігальних технологій студентів – майбутніх учителів різного профілю, – які б сформулювали програму практичних дій, що гарантувала б високий рівень гармонійного розвитку особистості на всіх етапах і напрямках її розвитку.

На різних етапах історичного розвитку всіма науковцями-педагогами порушувалося питання здоров'язбереження учня і вчителя в педагогічному процесі. На сьогоднішню тему досліджують такі науковці, як: О. Джуринський, О. Піскунов, М. Левківський, С. Сисосва, якими було встановлено проблеми здоров'язбереження в педагогічній думці виховних процесів освітньої галузі.

Мета статті – висвітлити проблеми генезису здоров'язбереження в різні історичні періоди становлення педагогічної думки, а також відстежити закономірності розвитку та систематизації проблем здоров'язбереження в становленні педагогічної освіти.

Висвітлення проблем здоров'язбереження в педагогічній думці розпочинається з донаукового періоду, де первісна людина, намагаючись вижити в агресивному природному оточенні, зазнавала утисків та травм. Надаючи собі примітивну медичну допомогу випадковими діями на рівні буденної свідомості, згодом вона вдосконалювала та застосовувала свій досвід у стосунках з іншими людьми. Набір рішень первинної допомоги з розвитку суспільства трансформуються в систему охорони здоров'я [2]. При цьому людина природно прагнула зберегти своє фізичне здоров'я. Накопичення та передача досвіду збереження здоров'я згодом знаходить своє місце в педагогіці. Елементарні засоби захисту від несприятливих зовнішніх умов – холоду, негоди, прикриття тіла або окремих його частин одягом, влаштування примітивних осель, хоча б самого лише даху – все це примітивні зачатки гігієни [3].

З появою сім'ї як соціального інституту зароджується духовне здоров'я. Сімейне виховання породжує народну педагогіку, яка поглиблює принципи морального здоров'я. У первісному суспільстві розподіл їжі був за принципом обсягу праці. Згодом почали застосовувати педагогічні впливи на особистість, які виробляли в неї відповідні звички допомагати хворим і слабким, віддавати краплю їжі їм.

Сімейне виховання поглиблює ставлення до здоров'я: жінки виховують дівчаток як майбутніх матерів, а чоловіки хлопчиків за трьома ідеалами – вождя, жерця, старійшини, що зумовило спеціалізацію здоров'язбереження за ідеалом вождя, який орієнтував розвиток

История педагогики и образования [Электронный ресурс] / М. Мазалова. – Режим доступа: http://royalib.com/book/mazalova_marina/istoriya_pedagogiki_i_ obrazovaniya.html.
13. Максимюк С. П. Педагогіка: [навчальний посібник] / С. П. Максимюк. – Київ : Кондор, 2005. – 667 с. 14. Мешко О. І. Історія зарубіжної школи і педагогіки / О. І. Мешко, О. І. Янкович, Г. М. Мешко. – Тернопіль : ТДПУ, 1996. – 207 с. 15. Пискунов А. Історія педагогіки / А. Пискунов. – Москва : ТЦ «Сфера», 1998. – 304 с. 16. Попов В. А. Історія педагогіки і освіти / В. А. Попов; под ред. В. А. Сластенина. – Москва : Издательский центр «Академия», 2012. – 208 с. 17. Пряникова В. Г. Історія освіти і педагогіки: [учебник-справочник] / В. Г. Пряникова, З. И. Равкин. – Москва : Новая школа, 1995. – 96 с. 18. Степанко Л. А. Філософія і історія освіти / Л. А. Степанко. – Москва : Московский психолого-социальный институт: Флинта, 1999. – 272 с. 19. Фіцула М. М. Педагогіка / М. М. Фіцула. – Київ : Академія, 2001. – 527 с.

УДК 371.12

Володимир Марків

ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАРОДНИХ ШІКЛ ПІВДЕННО-СХІДНОЇ УКРАЇНИ У XIX СТОЛІТТІ (ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ)

Марків В. М. Педагогічна діяльність народних шкіл Південно-Східної України у XIX столітті (історико-педагогічний аспект).

У статті розглядається питання формування вчительського персоналу в XIX столітті для початкових класів. Історичний контекст становить XVIII – на початку XIX століття, коли відбувається активний процес колонізації Північного Причорномор'я (побудова нових міст – Херсона, Миколаєва, Одеси, великої кількості містечок і сіл; розвиток промисловості, торгівлі, суднобудування, сільське господарство; виникнення і функціонування перших осередків освіти – народних шкіл, актуалізація питання щодо їх кадрового складу).

Ключові слова: народні школи, кадровий склад, ланки освіти, осередки освіти, вчительські кадри, педагогічні знання, підготовка вчителів, професійний педагог, початкова школа.

Марків В. Н. Педагогическая деятельность народных школ Юго-Восточной Украины в XIX веке (историко-педагогический аспект).

В статье рассматривается вопрос формирования учительского персонала в XIX веке для начальных классов. Исторический контекст составляет XVIII – нач. XIX века, когда происходит активный процесс колонизации Северного Причерноморья (построение новых городов – Херсона, Николаева, Одессы, большого количества городов и сел, развитие промышленности, торговли, судостроения, сельского хозяйства, возникновение и функционирование первых очагов образования – народных школ, актуализация вопроса их кадрового состава).

Ключевые слова: народные школы, кадровый состав, звенья образования, ячейки образования, учительские кадры, педагогические знания, подготовка учителей, профессиональный педагог, начальная школа.

Markiv V. N. Educational activity of folk schools in the south-east of Ukraine in XIX century.

In XIX century there was a sharp contradiction between a demand for well-educated and prepared production workers and extraordinarily low level and backwardness from the modern requirements of all branches of education in the Russian empire of that time. The position of affairs in Ukraine were considerably worse, than in the central provinces of Russia. The imperial power, trying to retain people in obedience, used school for this purpose. The Russian-language studying made difficulties in understanding of learning material by Ukrainian-speaking children. Church

patronage limited curricula and programs and did not give the access to new scientific knowledge, textbooks, articles and books.

School and education of this period could not satisfy the necessities of people in training. Only at primary school the education was free of charge. But parents could not send their children to it as they have to work from childhood. Family could not provide their children with clothing, shoes, food. Rather high payment for studying in secondary (gymnasium) and high (universities) educational institutions was affordable only for noble families.

Primary schools of Ukraine in that period were subjected to different ministries and departments, private persons, separate organizations. However, without regard to different subordination, content of education in them did not almost differ and determined by principles of Orthodoxy, autocracy, class, national and sexual inequality. Moreover a system of schools was not developed, and considerable part of children could not go to school.

At primary schools students studied a law of God, Russian, arithmetic and singing. The position of affairs in the primary classes of province schools was not better.

In the article the question of training of teaching staff for primary classes in XIX century is examined. At the end of XVIII beginning of XIX century there was an active process of colonization of North Black Sea region. New cities such as Kherson, Mykolaiv, Odessa and a lot of small towns and villages were built. Industry, trade, shipbuilding, agriculture were in progress. The first centers of education – folk schools were established, and the question of their teaching staff was actual.

Key words: folk schools, teaching staff, branches of education, centers of education, pedagogical knowledge, «training of teachers», professional teacher, primary school.

Наприкінці XVIII – поч. XIX ст. здійснюється активний процес колонізації Північного Причорномор'я. Будується нові міста: Херсон, Миколаїв, Одеса та інші, велика кількість містечок і сіл. Розвивається промисловість, торгівля, суднобудування, сільське господарство. З'являються перші осередки освіти – народні школи, і, відповідно, нагальним стає й питання їх кадрового складу.

Питання формування вчительського персоналу в XIX ст. для початкових шкіл постійно висвітлювалось на сторінках «Збірника Херсонського земства», у наукових працях дореволюційних науковців та педагогів-практиків М. Чехова, В. Стоїніна, М. Демкова, Б. Влахопулова, Л. Толстого, сучасних авторів – О. Любара, О. Сухомлинського, І. Павлика, П. Тригуба, О. Тригуба та інших.

Перша в межах сучасної Миколаївської області загальноосвітня школа на 25 осіб була відкрита в 1827 році. У 30-40 роках XIX ст. вже налічувалось близько 15 шкіл, які давали початкову освіту і охоплювали зовсім незначну частину дітей шкільного віку [1, с. 7].

У 1828 році міністр народної освіти Шишков сказав, що «народної освіти в Російській імперії майже не існує» [2, с. 379], бо навіть в 1836 р. у Російській імперії було лише 661 училище. Для того щоб функціонували школи, потрібно було мати приміщення, меблі, підручники і, головне, забезпечити потужний кадровий потенціал. На той час у Росії не було розвинутої системи підготовки вчительських кадрів. Із 1784 року в Санкт-Петербурзькому головному народному училищі почалася «підготовка вчителів» [2, с. 247]. У 1786 році виникла вчительська семінарія, яка потім була перетворена на 1804 р. у педагогічний інститут. Із 1817 року в цьому інституті починають готувати вчителів для парафіяльних шкіл та народних училищ [2, с. 247–248].

У цей період більша частина вчителів початкових шкіл – відставні солдати та офіцери, волосні писарі, письменні селяни, священнослужителі та чиновники. Вони викладали в школах без будь-якої спеціальної освіти, деякі з них були ледве письменні [4, с. 8–9]. Так, наприклад, в школах державних селян в Засілля, Снігурівці, Станіславі, Мар'їнінському, навчання проводили священники.

У селас Широка Балка, Корчарівка, Балацьке, Остапівка, Горожино, Загрядівка, Никольське та інших – учителями були міщани. У м. Кривий Ріг, с. Покровське, Михайлівка,

З М І С Т

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Білоненко Г. О., Касілов І. А., Корольков Є. С. Індивідуальна робота зі студентами оркестрової секції на факультеті мистецтв у класі основного та додаткового музичних інструментів.....	3
Буданова Л. Г. Аналіз тенденцій організації та проведення діагностики якості навчальних досягнень майбутніх фармацевтів.....	7
Гриджук О. Є. Компоненти термінологічної компетентності студентів лісотехнічних спеціальностей.....	12
Желанова В. В. Контекстуалізація професійної підготовки дизайнерів одягу у ВНЗ.....	17
Ланіна В. О. Специфіка організації іншомовної підготовки студентів технічних спеціальностей на засадах діалогічного навчання.....	23
Пасічна О. В. Дидактичні основи підготовки інженера-педагога у вищому навчальному закладі.....	27
Потапенко О. Б., Іванова В. В. Системно-інтегративний підхід у формуванні творчої особистості майбутнього вчителя в умовах педагогічного вишу.....	30
Ступнік М. І., Моркун В. С., Бакум З. П., Ткачук В. В. Концепція підготовки гірничого інженера в системі неперервної освіти (школа – ВНЗ – підприємство).....	34
Татарнікова А. А. Педагогічні умови формування професійної компетентності студентів музичних спеціальностей з арт-менеджменту.....	43
Ху Манлі. Експериментальна перевірка ефективності методики підготовки керівника вокального ансамблю.....	49

РОЗДІЛ 2

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОСВІТИ

Висоцька Л. В. Актуальні аспекти правової освіти в дисертаційних роботах сучасників.....	54
Дзевицька Л. С. Основні напрями та особливості професійної підготовки вчителів німецької мови в Україні.....	58
Дрогайцев О. І. Інформаційно-комунікаційні технології та роль інформації в умовах радикальної модернізації суспільства.....	64
Лукашенко Т. Ф., Кушевська Н. Ф., Малишев В. В. Створення науково-освітньої лабораторії з нанотехнологій – необхідний крок освітньої діяльності в цій галузі.....	67
Лукашук І. Ф. Особливості, структура і зміст формування фахової компетентності майбутніх медичних сестер на основі міжпредметних зв'язків.....	72
Мурашківська В. П. Аналіз проблеми адаптації першокурсників до умов навчання у ВНЗ на технічних спеціальностях.....	80
Побережна Н. О. Іншомовна підготовка здобувачів вищої освіти нефілологічного профілю відповідно до загальноєвропейських вимог.....	86
Устінова В. О. Міждисциплінарний підхід при структуруванні змісту гуманітарних дисциплін.....	89
Фурт Д. В. Дидактичні умови розвитку полікультурної компетентності старшокласників.....	92
Шалаяцька Г. М. Новітні підходи до викладання ділової іноземної мови за професійним спрямуванням: інформаційні технології.....	97
Яцук Т. А. Ринок освітніх послуг і ринок праці: проблеми взаємодії.....	102

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Вакуленко В. М. Інтеграція освіти і науки: історичний аспект.....	106
Кучерган Є. В. Проблема здоров'язбереження в історії розвитку педагогічної думки.....	112
Марків В. М. Педагогічна діяльність народних шкіл Південно-Східної України у ХІХ столітті (історико-педагогічний аспект).....	120
Мотуз Т. В. Формування ідей толерантності в педагогічній думці України: джерелознавчий аспект.....	124

РОЗДІЛ 4

ІНТЕГРАЦІЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ЧИННИКІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Бондаренко О. В. Роль куратора академічної групи у формуванні професійної спрямованості майбутніх гірничих інженерів.....	132
Онищенко І. В. Навчально-професійна мотивація як складник професійного становлення майбутніх фахівців педагогічного профілю.....	139
Собольова С. М. До проблеми організації індивідуальної навчально-дослідницької діяльності студентів.....	145
Шепеленко Т. Л. Психолого-педагогічні основи формування конкурентоспроможності майбутнього фахівця економічного профілю у процесі професійної підготовки.....	150
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	156

Наукове видання
Педагогіка вищої та середньої школи

Збірник наукових праць

Випуск 48

Головний редактор – доктор педагогічних наук, професор З. П. Бакум

Літературні редактори:
Зеленкова Н. І., кандидат педагогічних наук, доцент,
Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «КНУ»
Цоуфал Л. С., старший викладач,
Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «КНУ»

Технічний редактор:
Бондаренко О. В., кандидат педагогічних наук, доцент,
Криворізький педагогічний інститут ДВНЗ «КНУ»

Підписано до друку 01.06.2016 р.
Формат 60×84/16. Ум. др. арк. 11,05.
Тираж – 100 пр.

Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації КВ № 18958-7748 ПР від 03.04.2012 р.

Криворізький педагогічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»
просп. Гагаріна, 54, Кривий Ріг, Україна, 50086
Тел.: (0564) 71-70-25.